

چکیده:

در نظام کیفری ایران هر چند امر تحقیق، پس از شروع تعقیب و ارجاع امر از سوی دادستان به بازپرس صورت می‌پذیرد، ولی ایفای نقش سازنده و موثر در مرحله تحقیقات مقدماتی و گردآوری دلایل و تضمین حقوق دفاعی متهم و در نهایت، تحقق دادرسی عادلانه، نیازمند استقلال و بی‌طرفی بازپرس در انجام تحقیقات است، که در قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۹۲ در واقع استثنائاتی بر این اصل وارد است که از جمله آن می‌توان به کمبود بازپرس در غیر از جرایم در صلاحیت ماده ۳۰۲ این قانون بدان اشاره کرد. نظارت دادستان بر تحقیقات مقدماتی بازپرس و ارائه تعیبات لازم به او را نباید مغایر تفکیک مقام تعقیب از مقام تحقیق و استقلال بازپرس دانست؛ زیرا وظایف دادستان از جمله نظارت بر حسن اجرای قوانین می‌طلبید دادستان در مرحله تحقیقات منفعل نباشد و در راستای اعمال نظارت واجد اختیاراتی در مراحل دادرسی، از جمله مرحله تحقیقات مقدماتی باشد. آنچه از مطالعه نظام کیفری ایالات متحده آمریکا و روال دادگاه‌های کیفری در این کشور بر می‌آید. این است که در این کشور قاضی تحقیق وجود ندارد و وظیفه تحقیقات مقدماتی با دادستان است. دادگاه‌ها در آمریکا به دو نوع پرونده رسیدگی می‌کنند، پرونده‌های کیفری و پرونده‌های حقوقی. در پرونده‌های حقوقی دو یا چند طرف دعوا وجود دارد. در حالی که در پرونده‌های کیفری همیشه دولت فدرال یا دولت ایالتی یکی از طرفین پرونده است. دولت به نام ملت فرد ناقض رفاه و آسایش عمومی را تحت پیگرد قانونی قرار می‌دهد.

واژگان کلیدی: نظام کیفری ایران، دادستان، بازپرس، تحقیقات مقدماتی، حقوق دفاعی متهم، قانون آیین دادرسی کیفری، اصل تفکیک مقام تحقیق از مقام تعقیب، نظام کیفری آمریکا.